Isparta İlinde Tıbbi Amaçlı Kullanılan Yabancı Ot Türleri

Yasin Emre Kitiş[1], Hasan Özçelik[2]

[1] Akdeniz Üniversitesi Ziraat Fakültesi Bitki Koruma Bölümü, Antalya
[2] Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü, Isparta

emrekitis@akdeniz.edu.tr

Özet

Isparta ilinde farklı kültür bitkilerinin yer aldığı 378 üretim alanında yapılan surveyler sonucunda, 305 adet yabancı ot türü saptanmış, bunlardan 99 tanesinin tıbbi amaçlı kullanıldığı çeşitli kaynaklardan belirlenmiştir. Tıbbi amaçlı kullanılan bu türlerden 59'nun diüretik, 19'nun tonik, 17'sinin yatıştırıcı, 15'nin yara iyileştirici, 15'nin balgam söktürücü, 13'nün ateş düşürücü, 13'nün terletici, 12'sinin müshil, 12'sinin iştah açıcı, 12'sinin parazit düşürücü, 9'nun sakinleştirici, 8'nin ağrı kesici, 7'sinin kanamayı durdurucu, 7'sinin hazmı kolaylaştırıcı, 7'sinin kas gevşetici, 6'sının safra söktürücü, 6'sının antiseptik, 5'inin gaz söktürücü, 5'inin adet söktürücü, 5'inin kanı temizleyici, 4'ünün öksürük kesici, 4'ünün uyarıcı, 3'ünün uyuşturucu, 2'sinin tansiyonu ayarlayıcı, 2'sinin kusturucu, 2'sinin safra akımını düzenleyici, 2'sinin antidiabetik, 2'sinin sinir ağrılarını azaltıcı, 2'sinin kalbi güçlendirici, 1'nin afrodizyak, 1'nin taş düşürücü, 1'nin hafif uyutucu, 1'nin damar büzücü ve 1'nin de nefes açıcı özelliğe sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu türlerden birçoğu birden fazla rahatsızlığı tedavi edici özelliğe sahiptir. Belirlenen türler içerisinde tedavi amaçlı kullanım açısından en çok dikkat çekenler; *Hypericum perforatum* L., *Cichorium intybus* L., *Rumex acetocella* L., *Eruca sativa* Miller, *Cyperus rotundus* L. ve *Elymus repens* (L.) dir. Saptanan türler arasında, *Phlomis armeniaca* Willd endemik olup, uyarıcı olarak kullanılmaktadır. Tıbbi özellikteki tür sayısının 15 türle en fazla Asteraceae familyasında olduğu görülmüştür. Özellikle kırsal kesimde, tanımlanan türlerden bir bölümü halen geleneksel yöntemlerle tedavi amacıyla kullanılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Isparta, Tıbbi, Yabancı ot

Medicinal Weed Species in Isparta Province

Abstract

According the results of survey which was conducted in 378 different crop production areas in the province of Isparta, Turkey, in a three-year-period, 305 weed species were identified and 99 of these species to be used for medicinal purposes that derived from various literatures. Within the identified medicinal species there are 59 diuretic species, 19 tonic species, 17 tranquilizan species, 15 vulnerary species, 15 mucolytic species, 13 antifebrile species, 13 sudofiric species, 12 purgative species, 12 aperitif species, 12 anthelmintic species, 9 sedative species, 8 analgesic species, 7 antihemorrhagic species, 7 digestive species, 7 antispasmodic species, 6 cholagogue species, 6 antiseptic species, 5 antiflatulent species, 5 emmenagouge species, 5 depurative species, 4 antitussive species, 4 stimulant species, 3 narcotic species, 2 hypotensor species, 2 emetic species, 2 choleretic species, 2 antidiabetic species, 2 antineuralgic species, 2 cardiotonic species, 1 aphrodisiac species, 1 antilithic species, 1 hypnotic species, 1 vasoconstrictor species, 1 antiasthmatic species. Many of these species have more than one therapeutic feature. The most notable species are *Hypericum perforatum* L., *Cichorium intybus* L., *Rumex acetocella* L., *Eruca sativa* Miller, *Cyperus rotundus* L. and *Elymus repens* (L.) Gould. in terms of therapeutic use. *Phlomis armeniaca* Willd is one of the weed species, which used for medicinal purposes, is endemic for Turkey and it is used as stimulant. Asteraceae family with 15 species was found the biggest family in terms of number of species with medicinal properties. Part of the identified species is still used in especially rural areas for therapeutic purposes with traditional methods.

Keywords: Isparta, Medicinal, Weed